

Číslo předpisu: **495/2001 Sb.**

NAŘÍZENÍ VLÁDY

ze dne 14. listopadu 2001,

kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků

Vláda nařizuje podle § 133a odst. 6 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 155/2000 Sb.:

§ 1

Tímto nařízením se v souladu s právem Evropských společenství¹⁾ stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků (dále jen "ochranné prostředky"), mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků.

§ 2

Ochrannými prostředky pro účely tohoto nařízení nejsou

- a) běžné pracovní oděvy a obuv, které nejsou určeny k ochraně zdraví zaměstnanců před riziky a které nepodléhají při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění,
- b) výstroj a vybavení záchranných sborů a služeb vykonávajících činnost podle zvláštních právních předpisů,²⁾
- c) speciální ochranné prostředky používané v armádě nebo pořádkových a bezpečnostních silách,
- d) výstroj a vybavení používané při provozu na pozemních komunikacích,³⁾
- e) sportovní výstroj a vybavení,
- f) ochranné prostředky určené pro sebeobranu,
- g) prostředky pro zjišťování a signalizování rizik a škodlivin na pracovišti.

§ 3

(1) Ochranné prostředky musí

- a)

být po dobu používání účinné proti vyskytujícím se rizikům a jejich používání nesmí představovat další riziko,

- b) odpovídat podmínkám na pracovišti,
- c) být přizpůsobeny fyzickým předpokladům jednotlivých zaměstnanců,
- d) respektovat ergonomické požadavky a zdravotní stav zaměstnanců.

(2) Tam, kde přítomnost více než jednoho rizika vyžaduje, aby zaměstnanci používali současně více ochranných prostředků, musí být tyto ochranné prostředky vzájemně slučitelné.

(3) Zaměstnanci musí být s používáním ochranných prostředků seznámeni. Používání ochranných prostředků více zaměstnanci je možné pouze v případě, že byla učiněna opatření, která zamezí ohrožení přenosnými chorobami.

(4) Způsob, podmínky a dobu používání ochranných prostředků stanoví zaměstnavatel na základě četnosti a závažnosti vyskytujících se rizik, charakteru a druhu práce a pracoviště a s přihlédnutím k vlastnostem těchto ochranných prostředků.

§ 4

(1) Při hodnocení rizik pro výběr a použití ochranných prostředků se postupuje zejména podle přílohy č. 1 k tomuto nařízení.

(2) Při výběru ochranných prostředků se postupuje zejména podle příloh č. 2 a 3 k tomuto nařízení.

§ 5

(1) K předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění poskytne zaměstnavatel dezinfekční prostředky. Za dezinfekční prostředky se považují též ochranné masti s dezinfekčním účinkem.

(2) Zaměstnancům, kteří přicházejí do styku s látkami, jež mohou způsobit podráždění pokožky nebo znečištění zaměstnance, poskytne zaměstnavatel podle druhu látky mycí a čisticí prostředky, jejichž doporučené množství je uvedeno v příloze č. 4 k tomuto nařízení, případně regenerační krémy a masti.

§ 6

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2002.

Předseda vlády:

Ing. **Zeman** v. r.

1. místopředseda vlády
a ministr práce a sociálních věcí:

PhDr. **Špidla** v. r.

- 1) Směrnice Rady 89/656/EHS o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání osobních ochranných prostředků zaměstnanci při práci.
- 2) Například vyhláška č. 341/1992 Sb., o báňské záchranné službě.
- 3) Například zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění zákona č. 60/2001 Sb.

Příloha č. 1 k nařízení vlády č. 495/2001 Sb.

Tabulka pro vyhodnocení rizik pro výběr a použití ochranných prostředků

Příloha č. 2 k nařízení vlády č. 495/2001 Sb.

Jednotlivými ochrannými prostředky jsou zejména:

Pro ochranu hlavy:

- a) ochranné přilby (používané např. v dolech, ve stavebnictví, lesnictví, zemědělství a průmyslu),
- b) ochrany proti skalpování (čepice, barety, sítky na vlasy - se štítkem nebo bez štítku, apod.),
- c) ochranné pokrývky hlavy (barety, čepice, nepromokavé klobouky apod., vyrobené z textilie, impregnované textilie aj.).

Pro ochranu sluchu:

- a) zátkové chrániče sluchu a podobné prostředky,
- b) mušlové chrániče sluchu,
- c) akustické přilby (tzv. protihlukové přilby),
- d) mušlové chrániče sluchu, které lze připojit k ochranným přilbám,
- e) chrániče sluchu s přijímačem a nízkofrekvenční indukční smyčkou,
- f) ochrana sluchu s interkomem.

Pro ochranu očí a obličeje:

- a) ochranné brýle,
- b) ochranné brýle proti záření rentgenovému, laserovému, ultrafialovému, infračervenému, viditelnému (proti oslnění),
- c) ochranné obličejové štíty,
- d) svářečské kukly a štíty (štíty s držadlem, kukly s upínacím náhlavním páskem nebo kukly, které lze připevnit na ochranné přilby).

Pro ochranu dýchacích orgánů:

- a) masky a polomasky s filtry proti částicím, parám, plynům a proti radioaktivnímu prachu s vhodnou lícnicovou částí,
- b) izolační dýchací přístroje s přívodem vzduchu,
- c) prostředky na ochranu dýchacích orgánů včetně snímatelné svářečské kukly,
- d) potápěčské dýchací přístroje a vybavení.

Pro ochranu rukou a paží:

- a) rukavice na ochranu před:
 - mechanickým poškozením (proti bodnutí, proříznutí, vibracím apod.),
 - chemickými látkami a biologickými činiteli,
 - elektřinou, žářem a nízkými teplotami,
 - ionizujícím zářením,
- b) palcové rukavice,
- c) ochranné prsty,
- d) ochranné rukávy,
- e) ochranné nátepníky pro těžkou práci,
- f) dlaňovnice,
- g) ochranné rukavice pro práce ve vlhkém, mokřem nebo znečišťujícím prostředí.

Pro ochranu nohou:

- a) obuv polobotková, kotníčková, poloholeňová, holeňová a vysoká, zejména do vlhkého prostředí,
- b) obuv s ochrannou a bezpečnostní tužinkou,
- c) obuv, kterou lze rychle vyzout,
- d) obuv a přezůvkova obuv s podešví odolnou proti žáru,
- e) obuv, vysoká obuv, přezůvková obuv s protiskluznou podešví,
- f) obuv, vysoká obuv, přezůvkova obuv odolná proti vibracím,
- g) obuv, vysoká obuv, přezůvková obuv antistatická,

- h) obuv, vysoká obuv, přezůvková obuv tepelně izolační,
- i) ochranná obuv pro obsluhu přenosných řetězových pil,
- j) dřeváky,
- k) ochrana proti pořezání,
- l) chrániče kolen,
- m) snímatelné chrániče nártu,
- n) kamaše,
- o) vyměnitelné podešve (odolné proti žáru, propíchnutí nebo potu),
- p) snímatelné hroty pro chůzi na ledu a sněhu nebo na kluzkých podlahovinách.

Pro ochranu trupu a břicha:

- a) ochranné vesty, kabáty a zástěry pro ochranu před strojním zařízením a před ručním nářadím (bodnutí, pořezání, rozstříknutí roztaveného kovu apod.),
- b) ochranné vesty, kabáty a zástěry na ochranu před chemickými a biologickými látkami,
- c) vyhřívané vesty,
- d) záchranné plovací vesty,
- e) zástěry na ochranu před rentgenovým zářením,
- f) bederní pásy, protektory.

Pro ochranu celého těla

Prostředky pro prevenci pádů:

- a) úplná výstroj pro prevenci pádů včetně veškerých doplňků,
- b) brzdné zařízení pohlcující kinetickou energii včetně veškerých nezbytných doplňků,
- c) prostředky pro polohování těla.

Ochranné oděvy:

- a) ochranné pracovní oděvy (dvojdílné, kombinézy),
- b) oděvy poskytující ochranu před strojním zařízením a ručním nářadím (proti bodnutí, pořezání apod.),
- c) oděvy na ochranu před chemickými látkami a biologickými činiteli,

- d) oděvy chránící před rozstříkem roztaveného kovu nebo před infračerveným zářením,
- e) oděvy odolné proti žáru a ohni,
- f) oděvy proti chladu a vodě (nepromokavé),
- g) oděvy na ochranu před ionizujícím zářením,
- h) oděvy prachotěsné,
- i) oděvy plynotěsné,
- j) oděvy a doplňky s vysokou viditelností z retroreflexních a fluorescenčních materiálů (pásky na rukávy, rukavice apod.),
- k) potápěčské oděvy,
- l) ochranné přikrývky.

Příloha č. 3 k nařízení vlády č. 495/2001 Sb.

Práce a činnosti, které vyžadují poskytování ochranných prostředků, jsou zejména:

1. Práce a činnosti, které vyžadují ochranu hlavy a lebky

Ochranné přilby:

- a) práce na staveništi,
- b) práce spojené s údržbou, opravami a modernizací ocelových mostů, ocelových konstrukcí budov, stožárů, věží, ocelových konstrukcí vysokých pecí, v ocelárnách a válcovnách, velkých nádržích, velkém potrubí, v kotelnách a elektrárnách,
- c) práce spojené s údržbou a opravami v jámách, výkopech, šachtách a tunelech,
- d) zemní práce a práce v lomech,
- e) práce v podzemí, povrchových dolech, otevřených výkopech, při likvidaci skládek uhlí,
- f) práce s expanzními osazovacími přístroji,
- g) trhací práce,
- h) práce v blízkosti zdvihacích zařízení, jeřábů a dopravníků,
- i) práce u vysokých pecí, u redukčních pecí při zpracování kovů, kování, kování v zápustce, slévání,
- j) práce na průmyslových pecích, kontejnerech, strojním zařízení, silech, zásobnících a potrubích,
- k) stavba a opravy lodí,
- l)

- m) práce při posunování železničních vagonů,
- n) práce na jatkách,
- o) záchranné práce a zdolávání havárií, nejsou-li vykonávány záchrannými sbory a službami,
- p) práce při chovu koní,
- q) těžba dříví, manipulace s kulatinou,
- r) obsluha zakladačů a vysokozdvížných vozíků.

2. Práce a činnosti, které vyžadují ochranu nohou

2.1 Ochranná obuv s podešvemi odolnými proti propíchnutí:

- a) práce při výstavbě skeletu budov, základů a silniční práce,
- b) lešenářské práce,
- c) demoliční práce,
- d) práce s betonovými a prefabrikovanými díly, stavby bednění a jeho odstraňování,
- e) nádvorní práce a práce ve skladištích,
- f) práce na střeších,
- g) práce v lese,
- h) práce v chemických provozech.

2.2 Ochranná obuv s podešvemi, které nejsou odolné proti proražení, proříznutí:

- a) práce na ocelových mostech, ocelových konstrukcích budov, stožárech, věžích, výtazích, ocelových konstrukcích, vysokých pecích, v ocelárnách a válcovnách, velkých nádržích, velkých potrubích, jeřábech, kotelnách, elektrárnách,
- b) práce při stavbě pecí, topných a větracích zařízení a montáži kovových dílů,
- c) práce při přestavbách a údržbářské práce,
- d) práce u vysokých pecí, u redukčních pecí, v ocelárnách, válcovnách, při zpracování kovů, kování, kování do zápustky, lisování za tepla, tažení drátu,
- e) práce v kamenolomech a otevřených výkopech, na uhelných skrývkách,
- f) práce při dobývání a zpracování hornin,
- g) práce při výrobě a zpracování plochého a obalového skla,
- h) práce při vyzdívání pecí v keramickém průmyslu,
- i)

- j) práce s formami v keramickém průmyslu,
- k) práce při formování v keramickém průmyslu a práce v průmyslu stavebních hmot,
- l) práce v dopravě a skladování,
- m) práce s mraženými bloky masa a s bloky konzervovaných potravin,
- n) práce při stavbě a opravách lodí,
- o) práce při posunování železničních vagónů,
- p) práce u rámových pil,
- p) dlouhodobá práce ve stoje.

2.3 Ochranná obuv s podpatky nebo na klínu a s podešvemi odolnými proti proražení, proříznutí:

práce na střeších.

2.4 Ochranná obuv s tepelně izolační podešví:

práce na velmi horkých nebo velmi studených materiálech nebo při práci s nimi.

2.5 Ochranná obuv, kterou lze snadno vyzout:

práce, při které se vyskytuje riziko proniknutí roztavené látky.

2.6 Ochranná obuv s protiskluzovou podešví:

práce ve vlhkém prostředí nebo na kluzkých plochách.

3. Práce a činnosti, které vyžadují ochranu zraku nebo obličeje

Ochranné brýle, obličejové štíty nebo stínítka:

- a) svářecí, brousící a rozbrušovací práce,
- b) práce při utěšňování a sekání,
- c) práce při dobývání a zpracovávání hornin,
- d) práce s expanzními vsazovacími přístroji,
- e) práce na hrubovacích strojích, které jsou zdrojem malých úlomků,
- f) kování do zápustky,
- g) odstraňování částí materiálu nebo práce, při nichž vznikají úlomky nebo střepiny (kovoobrábění, dřevoobrábění),
- h) práce při tryskání abrasivních látek,
- i) práce s kyselinami a zásadami, jejich roztoky, dezinfekčními látkami a žíravými čistícími prostředky,
- j) práce, při nichž se rozprašují kapaliny,

- k) práce s roztavenými látkami nebo v blízkosti těchto látek,
- l) práce v sálavém teplu,
- m) práce s lasery,
- n) práce s přenosnými řetězovými pilami a křovinořezy.

4. Práce a činnosti, které vyžadují ochranu dýchacích orgánů

Ochranné prostředky dýchacích orgánů:

- a) práce v nádržích, omezených prostorech a u průmyslových pecí vytápěných plynem,
- b) práce v blízkosti zavážky pece,
- c) práce v blízkosti plynových konvertoru a plynového potrubí vysoké pece,
- d) práce v blízkosti odpichu vysoké pece, kde se mohou vyskytovat dýmy obsahující nebezpečné chemické látky,
- e) práce při vyzdívání pecí a u licích pánví, kde je vysoká prašnost,
- f) nanášení nátěrů stříkáním nebo práce s organickými rozpouštědly,
- g) práce v dolech, kamenolomech, šachtách, stokách a dalších podzemních prostorech souvisejících s kanalizací,
- h) práce s lepidly obsahujícími organická rozpouštědla (pokladači podlahovin lepení textilií) apod.
- i) mytí a odmašťování strojních součástí,
- j) práce při přípravě sklářského kmene,
- k) práce v mrazírnách, kde je nebezpečí úniku chladicího média,
- l) práce při zpracování sypkých materiálů. a při čištění zásobníků sypkých hmot,
- m) broušení dřeva,
- n) demoliční práce.

5. Práce a činnosti, které vyžadují ochranu sluchu

Chrániče sluchu:

- a) práce při kování a obrábění kovů,
- b) práce při lisování kovů a skla,
- c) práce s kompresory a pneumatickými sbíječkami a kladivy,

- d) práce pozemního personálu na letištích,
- e) práce při beranění pilot,
- f) práce s dřevozpracujícími a textilními stroji a zařízeními,
- g) práce při těžbě a zpracování kamene a dřeva,
- h) obsluha zemních a stavebních strojů,
- i) obsluha lahvárenských linek,
- j) práce s expanzními vsazovacími přístroji.

6. Práce a činnosti, které vyžadují ochranu těla, paží a rukou

6.1 Ochranné oděvy:

- a) práce s kyselinami a zásadami, jejich roztoky, dezinfekčními prostředky, žíravými čisticími prostředky a ochrannými postřiky,
- b) práce s horkými materiály nebo v jejich blízkosti a všude tam, kde jsou pocíťovány vlivy vysoké teploty,
- c) práce při výrobě skla,
- d) otryskávací práce,
- e) práce v prostorech s teplotou hluboko pod bodem mrazu,
- f) práce při čištění čistíren, nádrží a kanálů.

6.2 Ohnivzdorné ochranné oděvy:

- a) svařování v omezených prostorech,
- b) opravy tavicích agregátů kovu a skla

6.3 Zástěry odolné proti proříznutí, probodnutí:

- a) práce při vykostování a řezání masa,
- b) práce s ručními noži, při kterých je třeba táhnout nůž směrem k tělu.

6.4 Kožené zástěry:

- a) svařovací práce,
- b) kovářské práce,
- c)

slévačské práce.

6.5 Ochrana předloktí:

práce při vykostování a krájení masa.

6.6 Rukavice:

- a) svařování,
- b) manipulace s předměty s ostrými hranami - s výjimkou strojů, kde je nebezpečí, že budou rukavice zachyceny,
- c) nechráněná práce s kyselinami a roztoky žiravin,
- d) práce s ropnými produkty,
- e) práce s podchlazenými výrobky a předměty,
- f) práce s expanzními vsazovacími přístroji.

6.7 Rukavice z kovové síťoviny:

- a) práce při vykostování a krájení masa,
- b) krájení masa ručním nožem při porážení zvířata výrobě masa,
- c) práce při výměně nožů u řezacích strojů.

7. Práce a činnosti, které vyžadují ochranu před nepříznivým počasím

práce ve venkovním prostředí v deštivém a chladném počasí

8. Práce a činnosti, které vyžadují použití výstražných oděvů

práce při nichž je zapotřebí, aby zaměstnanci byli zřetelně viditelní

9. Práce a činnosti, které vyžadují použití bezpečnostních pásů a postrojů

- a) práce na lešeních a konstrukcích,
- b) práce při montáži stavebních prefabrikátů,
- c) práce na stožárech.

10. Práce a činnosti, které vyžadují použití bezpečnostních lan

- a) práce v kabinách výškových jeřábů,
- b) práce ve výškových kabinách stohovacích a zakládacích zařízení ve skladištích,
- c) práce ve vysokých částech vrtných věží,
- d) práce v šachtách a stokách.

11. Práce a činnosti, které vyžadují ochranu pokožky

- a) práce při zpracování barev a materiálů k nanášení,
- b) práce při vydělávání kůží,
- c) práce ve vlhkém prostředí,
- d) čisticí a údržbářské práce, při nichž může dojít ke kontaminaci pokožky,
- e) práce s ionizujícím zářením.